

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

15 בפברואר 2016

1019

ו' באדר א' התשע"ו

עמוד

הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 22), התשע"ו-2016 520

הצעת חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 22), התשע"ו-2016

1. תיקון סעיף 22 בחוק נכי רדיפות הנאצים, התשי"ז-1957¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 22, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

ד ב ר י ה ס ב ר

בללי בשנים האחרונות הורחב מעגל הזכאים לתגמולים ולהטבות המיועדים לאוכלוסיות שונות של ניצולי שואה, בין השאר מכוח החלטות מינהליות שניתנו בידי שר האוצר.

אף שההכרה בזכאות לתגמולים נעשתה מתוקף החלטה מינהלית כאמור ולא מתוקף פסק דין, אולצו ניצולי השואה לשלם שכר טרחה גבוה לעורכי דין, משל ההכרה בזכאותם ניתנה במסגרת הליך משפטי. זאת ועוד, במקרים רבים אף ננקטו הליכי הוצאה לפועל נגד ניצולי שואה לגביית שכר טרחה כאמור.

עוד יצוין, כי לרוב לא ניתנה הסמכה מפורשת על ידי ניצולי השואה למי שטיפל בעניינם לייצגם גם במסלול החדש שבו הזכאות היא מכוח החלטה מינהלית, באופן שהעלה ספק לגבי הבנת הניצולים את משמעותה של החלטה המינהלית כמסלול נפרד, ואת המשמעויות שיש לכך לעניין שכר הטרחה המתחייב ממנו.

עוד יצוין, כי לרוב לא ניתנה הסמכה מפורשת על ידי ניצולי השואה למי שטיפל בעניינם לייצגם גם במסלול החדש שבו הזכאות היא מכוח החלטה מינהלית, באופן שהעלה ספק לגבי הבנת הניצולים את משמעותה של החלטה המינהלית כמסלול נפרד, ואת המשמעויות שיש לכך לעניין שכר הטרחה המתחייב ממנו.

כך, היה על עורכי הדין או המטפלים להסביר לניצולים כי עומד בפניהם מסלול אחר, שאינו מסלול משפטי, שהוא אוטומטי ולא דרישת ראיות, וכן לבקש את רשות לפנות בשמם ולייצגם גם במסגרת המסלול האמור.

עוד יצוין, כי לרוב לא ניתנה הסמכה מפורשת על ידי ניצולי השואה למי שטיפל בעניינם לייצגם גם במסלול החדש שבו הזכאות היא מכוח החלטה מינהלית, באופן שהעלה ספק לגבי הבנת הניצולים את משמעותה של החלטה המינהלית כמסלול נפרד, ואת המשמעויות שיש לכך לעניין שכר הטרחה המתחייב ממנו.

לאור האמור, וכדי להיטיב עם הניצולים ולאפשר להם ליהנות מההחלטה המינהלית, בפרט בשים לב לקלות ולפשטות שבה ניתן לקבל זכאות מתוקף החלטה מינהלית, מוצע להפחית את סכומי שכר הטרחה הנקובים בתיקון מס' 20, באופן שיגשים את מטרתה של החלטה להיטיב עם הניצולים עצמם.

כך, היה על עורכי הדין או המטפלים להסביר לניצולים כי עומד בפניהם מסלול אחר, שאינו מסלול משפטי, שהוא אוטומטי ולא דרישת ראיות, וכן לבקש את רשות לפנות בשמם ולייצגם גם במסגרת המסלול האמור.

ויוודגש, הסכומים הנקובים כיום עדיין מיטיבים משמעותית עם עורכי הדין, באשר הם זוכים לשכר טרחה גם כאשר הם לא נדרשים כלל לביצוע של פעולות משפטיות נוספות, רבות קבלת פסק דין, מלבד עצם הגשת ערר או ערעור, אשר ממילא מתייחסים למספר רב של אנשים. זאת, אף שקבלת פסק דין היא תנאי מתלה והכרחי לצורך קבלת שכר טרחה בהסכם אשר מותנה בתוצאות ההליך המשפטי.

לעניין זה יצוין כי אוכלוסיית הזכאים היא אוכלוסייה מבוגרת, חלשה, ההולכת ומתמעטת, שמתקשה להתמודד עם עורכי דין וגורמי טיפול שונים. משכך ביקש המחוקק לסייע לאוכלוסיית הזכאים ככל הניתן במימוש זכאותם, בין השאר, בהתמודדות עם דרישות שכר טרחה מופרזות, שאינן סבירות.

בנוסף, בתיקון מס' 20 האמור נקבע מנגנון להחזר שכר טרחה עודף ובלבד שניצול השואה פנה בבקשת החזר לעורך הדין או למטפל בתוך שנה מיום פרסומו של החוק, קרי – עד יום כ"א בשבט התשע"ו (31 בדצמבר 2015).

בהתאם לכך נחקק חוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 20), התשע"ה-2014 (ס"ח התשע"ה, עמ' 140) (להלן – תיקון מס' 20), שעניינו הסדרת סכום שכר הטרחה המרבי שניתן לגבות מניצולי שואה, במקרה שבו הזכאות לתגמולים נבעה מהחלטה מינהלית. יחד עם זאת, הסכומים הנקובים בתיקון מס' 20 נקבעו בשים לב לכך ששכר הטרחה, המופרז, כבר נגבה ברובו על ידי עורכי הדין שנים קודם לכן, ולנוכח הרטרואקטיביות שבאותו תיקון אשר מלכתחילה נועד לצורך החזר שכר טרחה ששולם לעורכי הדין.

מאחר שניצולי שואה רבים לא היו מודעים לזכויותיהם לפי התיקון האמור, או שלחו את הבקשות לנמען שאיננו נכון, ובשים לב לגילם המבוגר, מוצע להאריך את התקופה לפנייה לעורכי הדין או למטפלים בבקשה להחזר שכר טרחה עודף, בשנה נוספת.

ואולם בימים אלה לא קיימת עוד הצדקה לגבייתם של סכומים כאמור, עת מתקבלת החלטה מינהלית על ידי שר האוצר המבקשת להיטיב עם הניצולים עצמם. ההחלטות המינהליות שהתקבלו בעניין זה נועדו להיטיב עם הניצולים, לפנים משורת הדין וכחלופה לניהול הליך משפטי, ועל כן אין כל הצדקה כי סכומים משמעותיים,

¹ ס"ח התשי"ז, עמ' 163; התשע"ה, עמ' 140.

222 (ג) מי שגבה שכר טרחה שלא בהתאם להוראות סעיף 22א, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.²

תיקון סעיף 222

2. בסעיף 222 לחוק העיקרי –

(א) בסעיף קטן (ב) –

(1) בפסקה (1) –

(א) ברישה, במקום "בתוספת מס ערך מוסף" יבוא "כולל מס ערך מוסף";

(ב) בפסקת משנה (א), במקום "473" יבוא "200";

ד ב ר י ה ס ב ר

נשענת על הצהרת המבקש, במסגרת טופס ייעודי קצר (בשונה מטופס של תביעה רגילה).

בהתאם לכך, מאחר שמדובר במסלול שונה ונפרד מהמסלול המשפטי הרגיל, ולנוכח העדרו של נטל ראיתי מקובל, מוצע להגביל את שכר הטרחה שניתן לגבות בעד מילוי טופס בעבור מענק מתוקף החלטה מינהלית ולהעמידו על סכום של 60 שקלים חדשים, ואם עורך הדין ייצג בהליך ערר או ערעור שבמועד ההודעה על מתן ההחלטה המינהלית האמורה היה תלוי ועומד, יעמוד הסכום על 200 שקלים חדשים.

כאמור, מדובר בשכר ראוי בשים לב לכך שהתביעה לתגמולים חודשיים נדחתה, או כלל לא הוגשה ובהתאם גם לא אושרה, וכעת עסקינן בהליך מינהלי נפרד שאינו משפטי.

כמו כן, בתיקון זה מעוגנת חובתו של עורך הדין או המטפל לקבל מניצול השואה הסמכה מפורשת לטפל בבקשה שעניינה ההחלטה המינהלית, גם זאת, על רקע ניסיון העבר שהצביע על כך כי לרוב לא ניתנה הסמכה כאמור ובכל זאת נגבה שכר טרחה.

סעיף 1 סעיף זה קובע סנקציה פלילית על גביית שכר טרחה שלא בהתאם לחוק. מוצע כי מי שגבה שכר טרחה שלא בהתאם להוראות סעיף 222 לחוק, ייקנס בסכום הקבוע בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, שעומד, נכון להיום, על סך של 75,300 שקלים חדשים.

תיקון זה מתבקש לנוכח הקשיים שבהם נתקל יישומו של תיקון מס' 20, כמפורט לעיל בחלק הכללי של דברי ההסבר, ובשים לב לייחוד האוכלוסייה ולמספרה ההולך ומתמעט ולכך כי מרב שכר הטרחה, המופרו, כבר נגבה ולא יחזור עוד לידי הניצולים.

סעיף 2 לסעיף קטן (א)

בסעיף קטן זה מוצע לקבוע כי שכר הטרחה המרבי שניתן לגבות בעד טיפול בתביעה לתגמולים חודשיים שאושרה כתוצאה מהחלטה מינהלית, יופחת בהתאם לתקרות המצוינות בו ולנסיבות המפורטות בכל פסקאות המשנה. כן מוצע, לצורך הבהירות והוודאות, לקבוע כי כל הסכומים האמורים יכללו מס ערך מוסף.

לעניין זה יצוין כי נמצא שגם במקום שבו הניצולים פנו אל עורכי הדין או אל גורמי הטיפול, הרי שיישומו של החוק על ידי עורכי הדין נתקל בקשיים לא מעטים, בהיבטים שונים, בין השאר הכבדת דרישות על הניצולים שלא כלולות בחוק, השתת עלויות נוספות שאינן נזכרות בחוק, או אופן חישוב החזור שאינו עולה בקנה אחד עם תכלית החוק.

כך, נמצא כי גם במקרים שבהם עורכי הדין לא דחו על הסף את בקשות החזור, עדיין הוטל עול כבד על הניצולים במימוש זכויותם, בדרכים שונות. בכלל זה, נדרשו מהניצולים מסמכים או התחייבויות שונות כתנאי להחזר שכר טרחה, באופן שאיננו עולה בקנה אחד עם הוראות החוק, כגון הוכחת חיים או מסמכים רפואיים, החתמת הניצולים על כתיב סילוק או ויתור ועוד. כמו כן נוצרה הכבדה על הניצולים לעניין חישוב החזור המגיע להם כגון הפחתת מס ערך מוסף מסך החזור, השתת עלויות שונות על הניצולים ועוד.

בנוסף לכך הסתבר כי גם לאחר תיקון מס' 20 עמדו עורכי הדין על גביית שכר טרחה גם במקרים שבהם נותק בבירור הקשר שבין הטיפול של עורך הדין או המטפל בתביעה לבין החלטת הרשות המוסמכת בדבר זכאות לתגמולים לפי החלטה מינהלית. בהמשך לכך אף נוהלו הליכי הוצאה לפועל נגד הניצולים כאמור.

בהתאם לכך, מוצע להבהיר כי ככל שנותק הקשר כאמור, בין הטיפול בתביעה לזכאותו של הניצול, עורך הדין לא יוכל לגבות שכר טרחה.

כמו כן, מוצע לקבוע סנקציה פלילית על גביית שכר טרחה שלא בהתאם לחוק.

בנוסף, מוצע לקבוע הגבלת שכר טרחה גם לגבי זכאות מתוקף החלטה מינהלית שעניינה מענק שנתי. לעניין זה יצוין, כי לאחרונה התקבלה החלטה מינהלית על תשלום מענק הטבות שנתי לאוכלוסיות נוספות אשר חוו התנכלויות אנטישמיות בתקופת מלחמת העולם השנייה (החלטת שר האוצר מיום כ"א בכסלו התשע"ו 3 בדצמבר 2015) לעניין הכרה ביוצאי מרוקו, עיראק ואלג'יריה ובכפוף לתנאים ולהסדרים שבהחלטה. קבלת המענק האמור אינה כרוכה בהבאת ראיות כנדרש לפי דין בתביעה רגילה והיא

² ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

(ג) בפסקת משנה (ב), במקום "949" יבוא "400";

(ד) בפסקת משנה (ג), במקום "4,910" יבוא "1,000";

(ה) בפסקת משנה (ד), במקום "5,960" יבוא "1,500";

(2) בפסקה (2), המילים "בתוספת מס ערך מוסף" – יימחקו.

(ב) בסעיף קטן (ג) –

(1) ברישה, במקום "בסעיף קטן (ב)" יבוא "בסעיפים קטנים (ב ו-ה)";

(2) בהגדרה "המדד הבסיסי", במקום "דצמבר 2013" יבוא "דצמבר 2016".

(ג) במקום סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ד) על אף האמור בסעיף קטן (ב), במקרה שבו נותק הקשר בין הטיפול בתביעה לבין החלטת הרשות המוסמכת בדבר זכאות לתגמולים לפי החלטה מינהלית כאמור באותו סעיף קטן, לא יהיה זכאי המטפל בתביעה לשכר טרחה.

(ה) (1) על אף האמור בסעיף זה, שכר הטרחה המרבי בעבור ייצוג או סיוע בטיפול בהגשת בקשה בהתאם להחלטה מינהלית על מענק שנתי, יהיה סכום חריפעי של 60 שקלים חדשים כולל מס ערך מוסף, גם אם לאחר ההודעה על מתן החלטה מינהלית הוגש ערר לוועדת העררים והוא נמחק, נדחה או שהטיפול בו הופסק, ובלבד שהתקיימו כל אלה:

ד ב ר י ה ס ב ר

בנוסף, סעיף קטן זה קובע הגבלה על שכר הטרחה בגובה 60 שקלים חדשים כולל מס ערך מוסף בעבור מילוי טופס בקשה למענק שנתי בהתאם להחלטה מינהלית על מענק שנתי. זאת גם אם לאחר ההודעה על מתן החלטה מינהלית הוגש ערר לוועדת העררים והוא נמחק, נדחה או שהטיפול בו הופסק.

כמו כן מוצע לקבוע כי אם עורך הדין ייצג בהליך ערר או ערעור, שהיה תלוי ועומד במועד ההודעה על מתן החלטה מינהלית, יעמוד הסכום המרבי האמור על 200 שקלים חדשים כולל מס ערך מוסף.

עוד קובע הסעיף כי תנאי לתשלום שכר הטרחה הוא שעורך הדין או המטפל קיבל מהזכאי הסמכה מפורשת להגיש בקשה לפי החלטה מינהלית בדבר זכאות למענק. לעניין זה מובהר כי לא יראו בהסכמה של לקוח לייצוג או לסיוע שניתנה לגבי הגשת תביעה לקבלת קצבה חודשית או לגבי הגשת בקשה לקבלת מענק שנתי לפי סעיף 4 לחוק ההטבות לניצולי שואה התשס"ז-2007, כהסמכה מפורשת לצורך סעיף קטן זה.

כמו כן קובע הסעיף המוצע כי אם הסכם שכר הטרחה נכרת לאחר ששר האוצר הודיע על החלטה מינהלית, תנאי לתשלום שכר הטרחה הוא שלפני החתימה על הסכם שכר הטרחה, הלקוח אישר, בחתימת ידו, כי הוסבר לו החלטה מינהלית, משמעויותיה והשלכותיה, וכי הוא קרא או הוקרא לו טופס הסבר, בנוסף שיפורסם באתר האינטרנט של הרשות המוסמכת. בטופס ההסבר יפורט, בין השאר, ההגבלות על תשלום שכר הטרחה, דרך הגשת הבקשה לרבות המסמכים שצריך לצרף לטופס, וכן

הפחתה זו של הסכומים הקבועים כיום בסעיף מתבקשת מתוך ראיית טובתם של ניצולי השואה, בשים לב לכך שהחלטה מינהלית נועדה להיטיב עם הניצולים עצמם, לנוכח גילם המבוגר ומספרם ההולך ופוחת, כאמור לעיל.

לסעיף קטן (ב)

בסעיף קטן זה מוצע לקבוע כי שכר הטרחה המרבי שניתן לגבות בשל מענק שנתי שניתן כתוצאה מהחלטה מינהלית, יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן, בדומה למנגנון ההצמדה הקבוע בתקנות מס' 20 ביחס לתקרות שכר הטרחה שניתן לגבות במקרה של תגמולים חודשיים שאושרו כתוצאה מהחלטה מינהלית.

לסעיף קטן (ג)

על אף האמור בתקנות מס' 20 והעמידה על הצורך בגביית שכר טרחה ראוי ובזיקה לטיפול בעניין הניצול, עדיין חויבו ומחויבים הניצולים בתשלום שכר טרחה גם במקרה שבו נותק הקשר שבין הטיפול בתביעה לבין הזכאות לתגמולים. זאת, למשל במקרים שבהם הטיפול המשפטי של עורכי הדין הביא לפסק דין חלוט נגד ניצולי השואה, או במקרים שבהם ניצול השואה הוא זה שפנה לרשות המוסמכת בבקשה להכרה לאחר החלטה מינהלית, לאחר שנים רבות של נתק עם בא כוחו.

אשר על כן, מוצע להבהיר ולקבוע מפורשות כי במקרה שבו נותק קשר שבין הטיפול בתביעה לבין הזכאות לתגמולים או להטבות, לא יהיה זכאי הגורם המטפל בתביעה לשכר טרחה.

(א) מי שמייצג או מסייע בטיפול בהגשת הבקשה כאמור, קיבל מהזכאי הסמכה מפורשת בכתב להגיש בקשה לפי החלטה מינהלית על מענק שנתי; לא יראו כהסמכה מפורשת לעניין פסקת משנה זו, הסמכה של לקוח לייצוג או לסיוע שניתנה לגבי הגשת תביעה לקבלת תגמולים או קצבה חודשית לפי חוק זה או לפי סעיף 3 לחוק ההטבות לניצולי שואה, התשס"ז-2007³ (להלן – חוק ההטבות לניצולי שואה) או לגבי הגשת בקשה לקבלת מענק לפי סעיף 4 לחוק האמור;

(ב) אם הסכם שכר הטרחה נכרת לאחר ששר האוצר הודיע על ההחלטה המינהלית על מענק שנתי – הלקוח אישר בחתימת ידו, לפני החתימה על הסכם שכר הטרחה, כי הוסברו לו ההחלטה המינהלית, משמעויותיה והשלכותיה, וכי הוא קרא את טופס ההסבר, ואם אינו יכול לקרוא את טופס ההסבר – כי הוקרא לו האמור בטופס ההסבר בשפה המובנת לו; לעניין זה, "טופס ההסבר" – טופס בנוסח שיפורסם באתר האינטרנט של הרשות המוסמכת, שיפורטו בו, בין השאר, ההגבלות על תשלום שכר הטרחה כאמור בסעיף זה, דרך הגשת הבקשה למענק השנתי לרבות המסמכים שיש לצרף לה, וכן הגורמים שבהם ניתן להסתייע לצורך הגשת הבקשה ודרכי ההתקשרות עמם.

(2) על אף האמור בפסקה (1), ייצג עורך דין בהליך של ערר או של ערעור שהיה תלוי ועומד במועד ההודעה על מתן החלטה המינהלית כאמור באותה פסקה, יהיה שכר הטרחה המרבי כאמור באותה פסקה – 200 שקלים חדשים כולל מס ערך מוסף.

(3) בסעיף קטן זה, "החלטה מינהלית על מענק שנתי" – החלטה מינהלית שפורסמה ברשומות בדבר זכאות למענק שנתי, שנתן שר האוצר לפי הצעת הרשות המוסמכת, לגבי מי שחי בתקופת מלחמת העולם השנייה ואינו זכאי לתגמולים לפי חוק זה או לפי חוק הטבות לניצולי שואה."

3. בחוק נכי רדיפות הנאצים (תיקון מס' 20), התשע"ה-2014⁴, בסעיף 8(א)(2), במקום "שנה" יבוא "שנתיים".
4. בחוק הסיוע המשפטי, התשל"ב-1972⁵, בפרט 6(ה) לתוספת, בפסקאות (1) ו-(2), אחרי "בסעיף 22א(ב) יבוא (או (ה))".

ד ב ר י ה ס ב ר

הגורמים שבהם ניתן להסתייע לצורך הגשת הבקשה ודרכי ההתקשרות עמם.

סעיף 3 סעיף זה קובע כי המועד שנקבע בתיקון מס' 20 כאמור לעיל יוארך בשנה, כך שניצולי שואה יוכלו לפנות אל עורכי דין או אל המטפלים בעניינם עד סוף שנת 2016 ולבקש החזר שכר טרחה עודף ששולם להם.

סעיף 4 מוצע לתקן את התוספת לחוק הסיוע המשפטי, התשל"ב-1972, באופן שמסדיר קבלת סיוע משפטי, ללא מבחן כלכלי, מהאגף לסיוע משפטי במשרד המשפטים, לזכאים למענק השנתי מכוח החלטה מינהלית, זאת בדומה לזכאים לתגמולים חודשיים מכוח החלטה מינהלית.

³ ס"ח התשס"ז, עמ' 47.

⁴ ס"ח התשע"ה, עמ' 140.

⁵ ס"ח התשל"ב, עמ' 95; התשע"ה, עמ' 237.

5. הוראות סעיפים 2 עד 4 לחוק זה יחולו גם על הסכם שכר טרחה שנכרת לפני יום פרסומו של חוק זה (להלן – יום התחילה), אלא אם כן ניתן פסק דין חלוט בעניין שכר הטרחה לפני יום התחילה, ואולם הוראות סעיף 22א(ב) ו-(ה)1(ב) לחוק העיקרי כנוסחו בסעיף 2 לחוק זה, יחולו רק על הסכם שכר טרחה שנכרת ביום התחילה או לאחריו.

ד ב ר י ה ס ב ר

ו-(ה)1(ב) לחוק העיקרי, כנוסחו בסעיף 2 להצעת החוק, יחולו רק על הסכם שכר טרחה שנכרת ביום פרסומו של חוק זה או לאחריו.

סעיף 5 סעיף זה קובע כי הוראות סעיפים 2 עד 4 להצעת החוק יחולו גם על הסכם שכר טרחה שנכרת לפני יום פרסומו של חוק זה, אלא אם כן ניתן פסק דין חלוט בעניין שכר הטרחה לפני היום האמור, ואולם הוראות סעיף 22א(ב)

